

EDITORIAL

TEMPS AGITATS. Escala global, escala rural

«La meva forma de pensar és ara exclusivament voltairiana i cosmopolita. Qualsevol limitació d'índole nacional em sembla pura barbàrie. Estats mundials units, economia mundial unida. Això no té res a veure amb uniformitat de les cultures i res en absolut amb comunisme. Voltaire i Montesquieu em són més afins que mai».

Klemperer, 2003.¹

Estem immersos en una llarga sèrie de processos obertament regressius en els quals l'increment de la desigualtat, la pobresa, la precarietat i l'exclusió social han anat de mica en mica afectant —sobretot en el món desenvolupat— a sectors de població (les anomenades classes mitjanes) que fins fa poc semblaven estar fora de perill. Als països en desenvolupament l'impacte de conflictes armats, desastres mediambientals i col·lapses econòmics desencadenen fluxos migratoris forçats, catastròfics per a persones i societats. L'impacte de la mecanització i de la robotització en els sectors primari i secundari de l'economia, afegit a la generalització de la deslocalització, ha reduït dràsticament les oportunitats per a les poblacions assentades lluny de les ciutats a tot el món. Els fluxos migratoris del camp a la ciutat —iniciats acceleradament amb la industrialització— tenen sempre unes proporcions difícils de gestionar. A tall d'exemple (i per no utilitzar els casos de la Xina, sempre fora d'escala), el 43% dels 2,3 M d'habitants d'Accra (Ghana) viu en barris marginals, fonamentalment conformats d'assentaments de migrants del camp. El contracte social, que donava suport a una pau social precàriament estable durant anys, ha saltat pels aires, en no complir l'Estat la seva part de possibilitar una vida digna a la majoria de la ciutadania (justícia soci-

1. Klemperer, V. (2003): Quiero dar testimonio hasta el final. Diarios 1933-1941. Galaxia Gutenberg/Círculo de Lectores. Barcelona pág. 451.

al) dinamitant les bases del sistema democràtic. L'accés al poder d'individus contraris al propi funcionament democràtic suposa un perill per a les societats que els han triat i per a la resta del món incrementant la demagògia emocional i irresponsable i incendiària i l'esclat de conflictes on no n'hi havia. La irrupció d'aquests plantejaments populistes liquida la possibilitat d'un llenguatge compartit que permeta entendre l'altre i arribar als acords necessaris per a aconseguir solucions assumibles per tots. La conseqüència final és la crisi general de governança en què estem sumits i que serà la més difícil i costosa de superar i revertir.

Ens cal, ja, abandonar les interpretacions i les propostes negatives i a la contra, per les positives i a favor. És urgent desenvolupar i posar en marxa mecanismes de supervisió i vigilància que garanteixen davant la ciutadania el compliment de la llei i la transparència i assumció de responsabilitats (accountability) en tots els àmbits institucionals. És fonamental reconèixer que la multiplicació accelerada dels intermediaris i subsegüentment dels processos burocràtics de gestió és inherent al desenvolupament de la societat. I que no és possible, per tant, per a les persones ni per a les societats, per poderoses que siguin, tornar a una posició autocràtica. La situació ara està marcada pel desenvolupament extrem de la globalització en tots els ordres: econòmic (propietat, comerç...), de coneixement i tècnic, i mediambiental, on proliferen els abusos de poder per part dels que haurien d'assegurar el seu equilibri respectuós i el compliment de les regles del joc. Només si tractem el territori —la totalitat del planeta— com una entitat orgànicament integrada podrem garantir igual accés dels ciutadans (independentment d'on visquen) als recursos i serveis que l'avanç de la humanitat ha generat i que ara només gaudeixen els habitants de les ciutats, i en grau major, si aquestes pertanyen al món desenvolupat. La internacionalització hui és una exigència pragmàtica per garantir la supervivència de l'ésser humà i del planeta, però caldrà seguir apel·lant als principis ideològics de les tradicions històriques de defensa de la llibertat i de l'emancipació de l'ésser humà perquè garantisca els drets fonamentals de tots els habitants del planeta. En aquest sentit, disposem ja des de fa anys d'institucions, moviments i plataformes supranacionals amb el focus posat en la interconnectivitat i la interdependència, que han aconseguit —tot

i les moltes mancances i dificultats, tant de disseny com de operativitat— no pocs resultats en els últims setanta anys. A tall d'exemples:

L'ampli suport —tant de països com d'organitzacions no governamentals— a l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible de les Nacions Unides aprovada el 2015 i l'evolució seguida en aquests tres anys permeten ser raonablement optimistes. La definició dels 17 objectius generals i el seu desglossament en 169 més concrets ha tingut en consideració tant l'entramat que genera les mancances a superar com les interaccions —positives o negatives— entre els diferents objectius. Vincular el desenvolupament a la sostenibilitat incrementa tant el valor com l'impacte de les mesures a prendre en una visió holística de l'humà en la terra. El pla és extremadament ambiciós, els costos són certament molt elevats, i es necessitaran canvis en la cultura d'execució utilitzada fins ara. Els plans de seguiment sectorial i regional del compliment dels diferents objectius han demostrat funcionar bé en aquests tres anys. L'haver arribat a tractats de cooperació interregionals incrementa al mateix temps les probabilitats d'èxit del compliment dels acords.

El recent acord vinculant aconseguit per la Unió Europea que estableix l'objectiu d'arribar al 32% d'energies renovables per a l'any 2030 (de suport a l'agenda de Nacions Unides). I l'acord igualment vinculant de mesures aconseguit en la Conferència sobre el Clima de París (COP21) el 2015 entre 195 països en què es defineix un pla d'acció global per limitar l'escalfament de planeta per sota de 2 °C, tot i no aconseguint els criteris més exigents i havent sofert tants retards en la seva resolució, van finalment orientats en la direcció desitjada. Però en un món interconnectat existeix la necessitat d'un major compromís de la ciutadania. El món rural històricament discriminat respecte del urbà i en creixent despoblament necessita un esforç de compensació major. I per això en la secció Àgora d'aquest número es presenten una sèrie d'iniciatives i anàlisi en aquesta direcció.

Hauríem de tenir clar ja i definitivament, a hores d'ara, que les conseqüències de no normalitzar i no regular qualsevol activitat humana poden ser contràries als interessos generals de la societat i resulten sempre en benefici dels poderosos. Necessitem estructures sòlides que articulen la interdependència entre estats, societats, i en última instància ciutadans del planeta en tots els ecosistemes -físics, econòmics, socials, polítics- que fan possible

no ja la supervivència de cada ésser humà, sinó possibilitar el viure lliures. Necessitem recuperar un pla sòlid justificatori i legitimador de la democràcia: la generació de ciutadans informats, capaços de reflexionar a partir d'una interpretació crítica de la informació política rellevant; la descripció detallada de «les maneres» de complir els principis ideològics, o assolir els fins del programa polític de què es tracti, i no respondre emocional i visceralment a eslògans incendiàries.

Hem passat de subratllar el caràcter líquid de la realitat a la subversió radical del significat i del sentit de la nostra forma de parlar del món. Les mentides i insults a força de piulades des de càrrecs i institucions públiques ens deixen als peus dels cavalls i a la vora de l'abisme. Només l'acció ciutadana conscient i compromesa pot reconstruir les bases, millorades, d'un sistema de convivència planetària que ha demostrat suficientment en el passat, tot i la seua fragilitat i imprecisió, ser el millor que hem sigut capaços de crear.

Castelló, desembre de 2018